

Հ Ա Յ Կ

Tuum Nomen

Cantantes sublime ferent ad sidera cygni.

VIRGIL.

Ա.

Հայր իմ, Հայկ . . . ով հարց հարանց մերոց հայր,
Ո՛վ դու փառաց մեր հայրենեաց հիմն ու ծայր,
Ո՛վ որով Հայն այսօր ունի հայրենիք՝
Եւ մարդկութեան մէջ՝ կընիք:

Կուր հայր, ըզքեզ կարդայ յետին քո որդի,
Որ քո շնորհիւդ անուն մի վեհ իւր ունի,
Անուն՝ յոր սիրտ իւր մեծաթուղ որոտայ
Եւ ընդ աշխարհ պանծանայ:

Այո՛, յաշխարհ համօրէն Հայն է կարող
Խըրոխտաւ. Ո՛վ ինձ պէս ունի վեհ ծընող,
Հըսկայ՝ ահեղ, ում առջեւ քաջք ձեր բոլոր
Թըզնկեր են անդօր:

Նորա անուան չորս ծագք երկրի ոչ բաւեն ,
 Բոյլք աստեղաց յերկնից երես զայն հեզեն ,
 Եւ փառք Նորա լըցեալ զերկիր մեծապանձ
 Խառնի ընդ դարս յաւիտեանց :

Ազգեր , Հայուն թըշուառութեամբ մի սոնքայք ,
 Թէպէտ բազուկքն արդ ծանրանան իշըլթայք ,
 Բայց սիրտ Նորա երկաթիւ ոչ կաշկանդի . . .
 Ազատութեան է որդի :

Ազատութիւն եւ Հայն՝ միմեանց են եղբայր ,
 Եւ զերկոսին իսկ մի եւ Նոյն ծընաւ հայր .
 Միոյն՝ տըւաւ ժառանգութիւն զՀայաստան ,
 Միւսոյն՝ զաշխարհ ամենայն :

Յառաջ քան զՀայկ՝ տակաւին մարդ ոչ գիտէր
 Թէ քաջութիւն ինչ է , զինչ փառք անվեհեր .
 Սա՛ փառք կարծէր գազանաց հետ մարտընչել ,
 Նա՛ շինել խօշն ըզբաբէլ :

Եկաւ Հայկ եւ սովրեցոյց նախ առաջին
 Կըռուել վանել զազատութեան թըշնամին ,
 Եւ կանգնել՝ ոչ թէ անխորհուրդ աշտարակ ,
 Այլ ըզբառաց ամբարտակ :

Ինքն առաջին ելաւ հըզօր ախոյեան
 Սուրբ Իրաւանց զոր ետ երկինք մարդկութեան .
 Նորա ձայնէն նախ առաջին արթընցան
 Սըրտեր ընդգէմ՝ բըռնութեան :

Երբ գերութիւն երկրակործան քան հեղեղ
 Մաւալեցաւ քանդեց տիրեց ամէն տեղ ,
 Վազեց Հայկ եւ զՀայաստան իւր աշխարհ՝
 Ընդգէմ՝ կանգնեց գոռ պատուար .

ՀԱՅԳ.

Առաւ ըզնեան ըզփրկութեանն գործի՝
 Զոր ինքն իսկ Տէր ցըցուց իրեն յերազի,
 Զարդարադատ երկին կոչեց իւր վըկայ՝
 Եւ ըզդարերն ապագայ,

Ու զլայնալիճ քարշեց բազկաւն ահագին,
 Եւ իբր յամպոց ըզշանթ թըռոյց ըզիւրբին,
 Շեշտ տապալեց որոտընդոտ ընդ գեալին
 Ըզբընաւորն առաջին :

Եւ զըւարթունք պահպանք ազդաց ամենայն
 Որ սըրտաթունդ խըռներ հանդէս էին յայն,
 Հրեղէն թեւօք յաղթանակին ծափ զարկին
 Ըզնախկին քաջն երգեցին :

Ապա Հայոց լերանց վերայ եւ հըսկայն,
 Իբր աշխարհի միահեծան տէր իշխան,
 Եւ մինչ երկիր խոնարհեցոյց պարանոց
 Առնուլ ըզլուծ հօրն Հայոց :

« Աշխարհ գոչեց, դու իմ բաժին ես այսօր .
 « Ահա իմ ձեռս է լինել քո բըռնաւոր .
 « Բայց առաւել ես հայր լինել քեզ սիրեմ ,
 « Հայր մարդկութեան համօրէն » :

Եւ սուր աչքերն ձըգեալ յերկիրն այն անհուն՝
 Գոչեց հըսկայն, « Ե՛լ աշխարհ յազատութիւն » .
 Լերինք եւ ծովք որոտացին իթընդիւն
 « Ե՛լ աշխարհ յազատութիւն » . . .

Բնութիւն անդէն իբրու թէ նոր նորոգէր՝
 Զըւարթացաւ քան իգարուն կենսաբեր,
 Եւ սիրտք մարդկան նոր շունչ առեալ յորդառատ
 Եւ գոչէին « Եմք ազատ » :

Եւ հաշտութեան կամարն իգլուխ անդ Մասեաց
 Եօթնաճաճանչ ել եւ ըզշող արձակեաց,
 Արեւ, լուսին տօնեցին զօր ցանկալի
 Ազատութեան աշխարհի:

Իսկ ինքըն հայրն ազատութեան աշխարհի՝
 Իկառաց այն բարձրութենէն գերարփի՝
 Յոր ոչ յառաջ ոչ յետոյ ոք մահացուաց
 Երբէք հասնել ժամանեաց,

Յայն երկնամերձ գահաւանդէն իխոնարհ
 Վրսեմափայլ յօնօք նայէր ընդ աշխարհ,
 Եւ իվեհին ակնարկութիւն եւ ժլպիտ
 Փայլակք ընկան խիտ առ խիտ:

Ամպ լուսավառ շուրջ ըզշրտայն պարփակեց,
 Ազատութեան Ոգին ըզնա պըսակեց,
 Նա՛ զերջին մ'այլ իհայաստան նայեցաւ . . .
 Յանմահութիւն ծածկեցաւ:

Բ.

Ո՛վ հայրդ Հայոց, երբ յերկնակէտ քոյ աստեղաց
 Ըզյօնս շարժեալ լուսաղգեաց,
 Եւ սըրտաթունդ իվայր նայիս դու յայն երկիր
 Զոր քո նետով փրկեցիր,

Տեանես ըզԶորն-Հայոց՝ փառացդ հանդիսարան,
 Բեւեանցն ոտից արդ կօխան,
 Տեանես զանյաղթ ձեռացդ ըզգործ կուռ Հայկազէն
 Յերկիր կործան իբաղդէն,

Տեանես որդւոց քոյոց իձեռս՝ ոչ նեա սուտեր,

Այլ ժանգաճար շրջթաներ

Տեանես զազատ որդիսդ՝ անկեալ բազմատրխուր

Որդւոց Քամայ առաթուր ⁽¹⁾

Հայր, ինչ արդեօք ըզգայ քո զինչ սիրտ որդեսէր

Յայսչափ աղէտ ցաւոց մեր,

Յայսչափ ահեղ թըշուառութիւն բազմադարեան

Յոր կորընչի Հայաստան

Եւ զինչ ասես, Հայր, ապերախտ այն մարդկութեան

Որ երախտեացդ անբաւ՝ փոխան

Ըզքո զաշխարհ՝ զազատութեան բուն խանձարուր՝

Իգերութեան արկ յանուր:

.

(1) Տես ամսագրոյս Փարիզեան Սուրճանդակին մեջ Մշոյ կողմերը պատահած ազգային նոր խեղճութիւնը: